

Finansdepartementet
Postboks 8008 - Dep.
0030 OSLO

Dato: 12.03.2014
Vår ref.: 13-1746
Deres ref.:

Høring - NOU 2013: 12 - Uførepensjon i private tjenestepensjonsordninger

Vi viser til høringsbrev datert 05.12.2013 om NOU 2013: 12 *Uførepensjon i private tjenestepensjonsordninger* (utredning nr. 28 fra Banklovkommisjonen).

Innledning

Utforming av ny uførepensjon i både offentlig og privat tjenestepensjon er en viktig del av pensjonsreformen. Uførepensjon skal gi en rimelig kompensasjon for inntektsbortfall på grunn av sykdom, skade eller lyte. Samtidig er det viktig at mottakere av uførepensjon stimuleres til å utnytte sin restarbeidsevne og om mulig kommer raskt tilbake i arbeidslivet (reaktiveres). Et godt uførepensjonsprodukt må også være bærekraftig, enkelt å administrere og gi mest mulig forutsigbare kostnader.

Hovedsynspunkter

- *Finans Norge mener lovens hovedløsning med et rent risikoprodukt uten krav om forutgående tjenestetid er godt tilpasset ny uføretrygd i folketrygden. Kompensasjonsnivåene gir god fleksibilitet.*
- *Forslagene om avkortning i uførepensjon mot arbeidsinntekt er godt tilpasset ny uføretrygd i folketrygden og bygger opp under hensynet til arbeidslinjen. For at et slikt system skal fungere må pensjonsinnretningen få tilgang til relevant lønnsinformasjon fra EDAG. Det er viktig at nødvendige lovhjemler for slik tilgang kommer raskt på plass.*
- *Samordning med tidligere opptjente uførerrettigheter ivaretar også hensynet til arbeidslinjen. Finans Norge mener at samordning kun skal skje på premiefastsettelsestidspunktet. Dette for at ytelsen klarere skal fremstå som en nettoytelse. Ny uførepensjon foreslås frikoblet fra folketrygden og det anses derfor som overflødig å samordne med uføretrygden. For at samordning skal fungere effektivt og hensiktsmessig er det nødvendig at pensjonsinnretningene har elektronisk tilgang til relevant informasjon om uførerrettigheter i andre selskaper. De administrative konsekvensene av samordning er ikke tilstrekkelig klarlagt.*

- *Samordning med opptjente uførerettigheter fra offentlig sektor synes å reise så store administrative utfordringer at kostnadene ved samordning ikke står i forhold til eventuelle gevinster for arbeidslinjen. Finans Norge mener at offentlig og privat sektor bør ha samme løsning for samordning mot tidligere opptjente uførepensjonsrettigheter i annen sektor.*

Finans Norges høringsuttalelse består av to deler. Finans Norge redegjør i dette brevet for synspunkter av mer overordnet karakter. I vedlegget gir vi detaljerte kommentarer og forslag til de enkelte lovbestemmelsene.

Avkortning mot arbeidsinntekt

Finans Norge støtter at det skal gjøres fradrag i ny uførepensjon i privat sektor ved arbeidsinntekt over 0,4 G. Dette svarer til regler om avkortning av uføretrygd i folketrygden.

Finans Norge støtter også at pensjonsleverandørene kan nedsette uføregraden dersom lønnsinntekten viser at uføregraden i praksis er lavere enn fastsatt av NAV.

System for inntektsinformasjon – tilgang til EDAG

For at et system med avkortning mot lønnsinntekt skal fungere effektivt, må pensjonsleverandørene få elektronisk og løpende tilgang til nødvendig og relevant informasjon om lønnsinntekt. Banklovkommissjonen peker på EDAG som en nærliggende løsning. I NOU 2013:13 forutsettes det at det utredes en lovhjemmel for slik tilgang, jf. side 81 hvor det blant annet står følgende:

”Etter hva Banklovkommissjonen har fått opplyst vil det ikke la seg gjøre for pensjonsinnretningene å få tilgang til dette [EDAG] systemet, med mindre det skjer gjennom en lovhjemmel”.

Videre uttales det: ”Banklovkommissjonen forutsetter derfor at det settes i gang et arbeid for å vurdere muligheter og lovhjemmel for tilgang til slik informasjon for pensjonsinnretningene”.

Finans Norge støtter og fremhever viktigheten av Banklovkommissjonens forutsetning om at det må igangsettes et arbeid for å vurdere en lovhjemmel for tilgang til informasjon om lønnsinntekt via EDAG. Det er viktig at Finansdepartementet igangsetter et slikt arbeid så raskt som mulig slik at nødvendige systemer for informasjonstilgang kan være plass før ny uførepensjon i privat tjenestepensjon trer i kraft.

Forholdet til risikoresultatet

Finans Norge mener at uførepensjon som avkortes skal inngå som en del av risikoresultatet, slik som ved nedsettelse av uføregrad etter dagens regler.

En slik løsning henger naturlig sammen med at eventuell økning i utbetalt uførepensjon som følge av reduksjon i arbeidsinntekt også inngår i risikoresultatet. Dette er også på linje med den løsningen som vil innføres for offentlige tjenestepensjonsordninger. Endring i uføregraden inngår også etter dagens regler i risikofondet. Vi kan ikke se at forslaget om å endre dette etablerte prinsippet har gode grunner for seg. Dersom avkortede midler skal inngå i premiefondet vil pensjonsinnretningene

være tjent med å endre uføregraden hyppigere, noe som i tilfelle ikke bygger opp under arbeidslinjen.

Samordning med opptjente uførerrettigheter fra privat tjenstepensjon

System for innhenting av informasjon om uførerrettigheter

Samordning med tidligere opptjente uførepensjonsrettigheter bygger opp under arbeidslinjen. For at et system med samordning skal fungere i praksis må pensjonsinnretningene ha elektronisk tilgang til nødvendig og relevant informasjon om opptjente uførerrettigheter i andre selskaper (innretningene har informasjon om opptjente uførerrettigheter i egen portefølje). Norsk Pensjon har i dag oversikt over opptjente rettigheter, og det er naturlig at et slikt system etableres gjennom en utvidelse av virksomhetsområdet til Norsk Pensjon.

Finans Norge støtter samordning av uførepensjon med tidligere opptjente uførepensjonsrettigheter fra privat tjenstepensjon, forutsatt at det kan etableres hensiktsmessige systemer for elektronisk og løpende tilgang til informasjon om uførerrettigheter i andre selskaper.

Finans Norge viser i den forbindelse til Norsk Pensjons høringsuttalelse og beskrivelse av de systemtekniske sider i saken. For at samordning skal kunne skje på en effektiv og sikker måte må det utvikles elektroniske løsninger og innhentes nødvendige konsesjoner. Kostnadene knyttet til en slik utvidelse og eventuell integrasjon må utredes.

Samordning på premiefastsettelsestidspunktet

Finans Norge deler Banklovkomisjonens vurdering av at tidligere opptjente uførerrettigheter skal tas hensyn til i premieberegningen. Det er avgjørende at dette gjennomføres på premiefastsettelsestidspunktet og da uten krav til senere justeringer/samordning.

Således vil man bevare nettoprinsippet, det vil si at den ytelsen det er betalt premie for er det som ved et forsikringstilfelle skal komme til utbetaling. Samordning med opptjente uførerrettigheter i premiefastsettelsestiden vil redusere betydelig kompleksitet i motsetning til å foreta denne samordningen på utbetalingstidspunktet.

Samordning med tidligere oppsatte uførerrettigheter fra offentlig tjenstepensjon

Finans Norge mener de praktiske implikasjonene av samordning med oppsatte rettigheter fra offentlig tjenstepensjon ikke er tilstrekkelig utredet. Dette er en vesentlig svakhet ved forslaget.

For å kunne samordne med oppsatte rettigheter fra offentlig tjenstepensjon, er man avhengig av tilgang til relevante data fra Statens Pensjonskasse samt livsforsikringsselskaper og pensjonskasser som leverer offentlige tjenstepensjon som viser opptjent uførepensjon til enhver tid. Dette er sentralt blant annet fordi uførepensjonen fra offentlig og private tjenstepensjon vil ha forskjellig regulering, slik at samordning må gjennomføres årlig. Dette gjelder uavhengig av om samordningen foretas på premiefastsettelsestidspunktet, på utbetalingstidspunktet eller senere i utbetalingstiden. Årlig regulering i utbetalingstiden som inkluderer oppdatert samordning, er i seg selv krevende administrativt, og bryter videre med forutsetningen om at uførepensjonen i privat sektor skal være en nettoytelse.

At oppsatte uførepensjonsrettigheter i offentlig tjenstepensjon nå skal regnes om til en nettoytelse kan bidra til å redusere enkelte av utfordringene. Det ser imidlertid ut til at man i offentlig tjenstepensjon legger opp til å gjennomføre avkortning mot arbeidsinntekt også i tidligere opptjening. Dette vil i tilfelle komplisere samordning som følge av at den oppsatte retten som skal samordnes med uførepensjon i privat sektor vil måtte fastsettes årlig – som følge av eventuell avkortning mot lønn og årlig regulering.

Det er ikke foreslått regler om at uførepensjon fra offentlig tjenstepensjon skal samordnes mot opptjente uførerettigheter i privat sektor. Dette er begrunnet i ønsket om et enklere og minst mulig komplisert regelverk. Herunder kan det vises til at saksordfører i sin redegjørelse for Stortinget i forbindelse med Innst. 126 L (2013-2014) gir uttrykk for at:

”I proposisjonen foreslås det at ny uførepensjon skal være en nettoordning. Det betyr at uførepensjonen skal beregnes som en selvstendig ytelse, og beregningen skal verken være knyttet til beregningen av alderspensjon i tjenstepensjonsordningen eller til beregningen av uføretrygd i folketrygden. Begrunnelsen for forslaget er bl.a. at dette skal gi et enklere regelverk. Dette har fått bred støtte fra både arbeidsgiversiden og arbeidstakersiden i høringsprosessen. Det bidrar til at samordningsreglene faller vekk og gjør beregningene mer forståelige for pensjonsmottakerne”.

Finans Norge mener at disse hensynene gjør seg gjeldende i like stor grad for uførepensjon i privat sektor.

Finans Norge kan vanskelig se at de administrative kostnadene ved å innføre et slikt system kan stå i forhold til eventuelle samfunnsmessige gevinster. Vi ber om at departementet utreder dette før man eventuelt foreslår samordning med oppsatte uførerettigheter fra offentlig sektor. Videre mener Finans Norge det må velges samme løsning i uførepensjon i offentlig og privat sektor for samordning med opptjente rettigheter fra annen sektor. Det vises til merknad fra næringsrepresentanter til NOU 2013:12 side 118.

Opptjening av rett til uførepensjon

Det foreslås i lovutkastet § 9-12 en mulighet for arbeidsgiver til å velge rett til opptjening av uførepensjon. Dette tilsvarer fripoliseopptjening i dagens uførepensjonsordninger, som er basert på medlemmets tjenestetid. Finans Norge er i utgangpunktet positiv til valgfrihet, men mener at denne valgmuligheten gir et unødig komplisert system. Representanter for arbeidsgiversiden har gitt uttrykk for at de ikke ønsket et slikt alternativ, se NOU 2013:12 side 98. Et slikt system viderefører behovet for et system for samordning med opptjente uførerettigheter, også etter at opptjente uførepensjonsrettigheter etter foretakspensjonsloven er utløpt.

Finans Norge mener man vil få et enklere og mindre administrativt krevende system med et rent risikobasert uføreprodukt.

Det har vært reist spørsmål om ordningen med oppsatt rett skulle avvikles i offentlig sektor, noe som kunne innebære et enklere system. I innstillingen 126L (2013-2014) på side 10 om ny uførepensjon i offentlig tjenstepensjon forutsettes det "at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en utredning for en vurdering av felles ordninger mellom privat og offentlig sektor basert på en forsikringsordning". *Finans Norge tar dette til etterretning.*

Dekning av manglende folketrygd ved lave uføregrader

I folketrygden er minstekravet for rett til uførepensjon en uføregrad på minst 50 prosent (og hhv. 40 prosent ved arbeidsavklaringspenger og 30 prosent fra yrkesskade). Det foreslås at dagens nedre grense for rett til uførepensjon på 20 prosent uføregrad videreføres i ny ordning. Tilsvarende nedre grense er vedtatt i offentlig sektor. *Finans Norge støtter en nedre grense for uføregrad på 20 prosent, og er positiv til at det er lik nedre grense i offentlige og private ordninger.*

For ordninger som har dekning for lavere uføregrader enn 50 prosent, foreslås det et krav om at uførepensjonen skal kompensere for manglende rett til uføretrygd fra folketrygden. En konsekvens av dette forslaget er at uførepensjon for uføregrad under 50 prosent blir en bruttoytelse, og dermed ikke forsikringsbar. Vi viser til vår merknad til § 9-8 fjerde ledd i vedlegget.

Finans Norge mener det er uheldig at arbeidsgiver ikke kan velge hvorvidt uføreordningen skal kompensere for manglende rett til uføretrygd fra folketrygden eller ikke. Dette kan føre til at arbeidsgivere ikke ønsker å tilby uførepensjon for lavere uføregrad enn 50 prosent. Finans Norge foreslår at arbeidsgiver får valgfrihet til å kompensere for manglende rett til uførepensjon fra folketrygden for uføregrader mellom 20 og 50 prosent.

Garantert rente/beregningsrente

Det er ikke foreslått en maksimal beregningsrente for ny uførepensjon i privat sektor, slik det er for alderpensjon i lov om tjenstepensjon. I utredningens kapittel 12.2 om premieberegning (s.105) argumenteres det for at det av metodiske grunner kan være naturlig å bruke den samme beregningsrente for alders- og uførepensjon. Banklovkommisjonen kommer likevel til at det i ettårige risikodekninger ikke vil være behov for en slik regulering da premieberegningen vil foretas uavhengig av elementer av opptjening og oppbygging av premiereserve. Det holdes dermed åpent for bruk av beregningsrenter over null. I kapittel 12.2 (s. 106) heter det:

”Banklovkommisjonens lovutkast inneholder ikke forslag til særlige regler om renteforutsetningene i kollektiv uførepensjonsforsikring. Dette er forhold som eventuelt kan og bør reguleres ved forskrift gitt i medhold av forsikringsvirksomhetsloven. Det skillet som etableres i ny tjenstepensjonslovgivning mellom alderspensjon og uførepensjon vil imidlertid kunne gi grunnlag for å benytte forskjellige beregningsrenter for alderspensjon og uførepensjon, noe forsikringsvirksomhetslovgivningen gir hjemmel til”.

Uten andre regler vil den til enhver tid gjeldende maksimale beregningsrente være styrende.

Adgang til å benytte beregningsrenter over null vil i realiteten innebære premierabatter som gis på bekostning av regulering av uførepensjoner gjennom oppnådd avkastning. Finans Norge vil påpeke at for arbeidstakerne vil det være en fordel at avkastningen går til regulering av uførepensjon for å sikre en bedre kjøpekraftsutvikling for uførepensjonistene.

Finans Norge mener at premier og avsetninger i den nye uførepensjonen bør fastsettes på et nullrentegrnlag.

Ikrafttredelse

Det er ikke foreslått ikrafttredelsestidspunkt for ny uførepensjon i privat sektor. Ny uføretrygd i folketrygden trer i kraft fra 1.1.2015, og ny uførepensjon i offentlig sektor skal innføres fra samme tidspunkt.

En god gjennomføring fordrer tilstrekkelig tid for tilpasning for pensjonsleverandørene og bedriftene. Ikrafttredelsestidspunkt for ny uførepensjon i privat sektor må vurderes i lys av at det er omfattende endringer samt nye systemer/registre som skal på plass for at forslaget skal kunne gjennomføres. Finans Norge viser til høringsuttalelse fra Norsk Pensjon om at det blant annet vil være arbeidskrevende og kostnadsdrivende for pensjonsinnretningene å etablere systemer for informasjonsutveksling.

Mange bedrifter som har uførepensjon har også alderspensjon etter foretakspensjonsloven. Det bør legges vekt på at mange bedrifter vil være tjent med å ha en samlet vurdering av fremtidig alderspensjon og uførepensjon, for å unngå flere prosesser om endringer i tjenstepensjonsordning. Med kort overgangsperiode for uførepensjon risikerer man forhastede valg, eller eventuelt at bedriften avviker uførepensjon i påvente av bedre tid til å vurdere en helhetlig fremtidig løsning for tjenstepensjon.

Finans Norge mener det må gis tilstrekkelig tid til å etablere systemer og avtaler for innføring av ny uførepensjon. Overgangsregler for eksisterende ordninger bør være minst tre år.

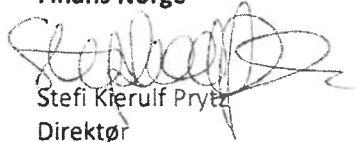
I overgangsperioden kan det være behov for å vurdere løsninger som forhindrer overkompensasjon blant annet som følge av at det ikke avkortes for lønnsinntekt etter gjeldende regler. *Finans Norge mener en slik løsning kan bygge på dagens regelverk for avkortning i forbindelse med arbeidsavklaringspenger.*

Avsluttende merknader

En god gjennomføring av lovforslaget forutsetter nye systemløsninger, og det er avgjørende at nødvendige hjemler og konsesjoner for informasjonsinnhenting kommer på plass så raskt som mulig.

Med vennlig hilsen

Finans Norge

Stefi Klerulf Prytz
Direktør

Espen Tørum
Fagsjef

Vedlegg

VEDLEGG

Supplerende kommentarer til NOU 2013:12 Uførepensjon i private tjenstepensjonsordninger:

§ 9-1 Krav til regelverket

Til fjerde ledd:

Dersom det åpnes for et system med opptjening av rett til uførepensjon mener Finans Norge at dagens regler om fripoliseopptjening i foretakspensjonsloven av administrative hensyn så langt som mulig må videreføres. Se vår merknad til lovutkastet § 9-12.

Dagens generelle krav til tjenestetid for opptjent rett til pensjon i private tjenstepensjonsordninger er ett år. Dette gjelder også rett til uførepensjon. I lovutkastet foreslås et krav til tre års tjenestetid for rett til opptjent uførepensjon. *Finans Norge mener det prinsipielt sett bør være like krav om tjenestetid for rett til opptjente pensjonsrettigheter.* I lys av dette bør dagens krav om ett års tjenestetid for rett til opptjent uførepensjon opprettholdes, dersom loven skal ha et slikt alternativ (se vår kommentar om dette til lovutkastet § 9-12 nedenfor). Like krav om opptjeningstid vil gi mest mulig forutsigbarhet for de forsikrede.

§ 9-2 Årlig uførepensjon

Til tredje ledd:

Lovutkastet åpner for en adgang til å fastsette regler om karenens. Det fremkommer av forarbeidene at bestemmelsen ikke er ment å gjøre noen endringer eller begrensninger i de standardvilkår som pensjonsinnretninger har operert med på dette området.

Vi mener utkastet til bestemmelse om karenens er overflødig, da dette allerede er regulert i forsikringsavtaleloven § 19-10. I den grad det også skal være regler om karenens i lovutkastet § 9-2 tredje ledd må det tilstrebes en ensartet ordlyd, for å unngå at det oppstår ulik praksis etter de to bestemmelsene.

For å oppnå lik ordlyd bør § 9-2 (3) i tilfelle gis følgende ordlyd (*endring i kursiv*):

Regelverket kan inneholde unntak eller særlige regler for rett til uførepensjon for medlemmer som innen to år etter å ha blitt medlem er blitt arbeidsufør på grunn av skade, sykdom eller lyte som medlemmet hadde på tidspunktet for medlemskap og som det må antas at medlemmet kjente til.

§ 9-5 Fastsettelse av uføregrad

Til første ledd:

Etter lovutkastet skal uføregraden fastsettes i trinn på fem prosent i de tilfeller hvor pensjonsinnretningen selv fastsetter uføregraden. Det er ikke krav om avrunding av uføregrader etter dagens regler, og vi ber om at det i forarbeidene angis hvordan uføregrader skal avrundes.

Til annet ledd:

Vi mener begrepet "midlertidig uførepensjon" ikke bør innføres i regler om uførepensjon i privat sektor, jf. også vår merknad til § 9-10 annet ledd. Vi foreslår derfor at "midlertidig" utgår.

§ 9-6 Endring av uføregrad

Til annet ledd:

Finans Norge støtter forslaget om adgang til å fastsette selvstendig uføregrad, og slutter seg til Banklovkommisjonens begrunnelse for forslaget. Denne adgangen vil kunne benyttes til å fastsette både høyere og lavere uføregrad enn folketrygdens uføregrad. Pensjonsinnretningene har også i dag adgang til å fastsette uføregrad på selvstendig grunnlag, og en slik adgang blir viktigere av administrative hensyn når det som følge av lovforslaget åpnes for at uførepensjonister kan motta lønnsinntekt i mye større utstrekning.

§ 9-7. Lønnsgrunnlag

Til første ledd:

Lønnsgrunnlaget i tjenstepensjonsloven § 4-3 avviker fra lønnsgrunnlaget i innskuddspensjonsloven og foretakspensjonsloven. Når uføredekingen er knyttet til en alderspensjonsavtale etter innskuddspensjonsloven eller foretakspensjonsloven får man ulike lønnsgrunnlag innenfor en og samme pensjonsordning, noe som kan være krevende å håndtere. Finans Norge foreslår derfor at det også tas inn en henvisning til bestemmelser om lønnsgrunnlag i foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven.

Normal årslønn er et nytt begrep som innføres i lovforslaget. I dag benyttes normert lønn for medlemmer med betydelig variasjon i lønn gjennom året. *Finans Norge mener at normert lønn bør videreføres som lønnsgrunnlag i ny uførepensjon for disse medlemmene.*

Til annet ledd:

Vi vil presisere at det er foretaket som må stå ansvarlig for innrapportering av et eventuelt høyere lønnsgrunnlag.

Finans Norge legger til grunn at det eventuelt er det høyeste lønnsgrunnlaget som skal legges til grunn ved beregning av premie for premie- og innskuddsfritak, i de tilfeller der det benyttes flere grunnlag (se kommentar til første ledd, over).

§ 9-8. Uførepensjon i tillegg til uføretrygd

Til første og annet ledd:

For å benytte tilleggsprosenten for lønn mellom 6 og 12 G må man ta hensyn til et forholdsmessighetsprinsipp. Siden dette dreier seg om rammer for skattefaviserte ordninger, er det er viktig med klare retningslinjer for hvordan dette forholdsmessighetsprinsippet skal håndteres. *Finans Norge ber om klarere retningslinjer for håndheving av dette forholdsmessighetsprinsippet.*

Til tredje ledd:

Vi legger til grunn at barnetillegg under utbetaling skal reguleres etter hovedregelen i § 9-11 første ledd, dersom annet ikke er fastsatt. Dersom avkastningen blir lavere enn utviklingen i G, og det ikke er tilstrekkelige midler i pensjonsordningens reguleringsfond etter bestemmelsene i § 9-11 annet ledd, vil ytelsen over tid bli lavere i prosent av G enn opprinnelig fastsatt. Dersom det er ment at barnetillegget automatisk skal oppjusteres i takt med økningen i grunnbeløpet, må det fremgå eksplisitt at regulering skal skje etter § 9-11 tredje ledd.

Til fjerde ledd:

Vi viser til merknad i vårt hovedbrev på side 5 om at det ikke bør være krav om at uførepensjonsordningen dekker manglende uføretrygd fra folketrygden for lavere uføregrader.

§ 9-10:

Til annet ledd:

Lovutkastet bygger på forskrift til foretakspensjonsloven § 5-2 annet ledd om at maksimal samlet utbetaling fra arbeidsavklaringspenger og uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen skal være 70 prosent av lønnsgrunnlaget. Det fremgår ikke om avkortet beløp skal tilføres bedriftens premiefond, som etter foretakspensjonsloven regler.

Øvre grense på 70 prosent for utbetaling av uførepensjon og arbeidsavklaringspenger er tilpasset dagens maksimale ytelsesnivå etter foretakspensjonsloven. Maksimalt kompensasjonsnivå i ny uførepensjon er i lovforslaget foreslått til 76 prosent bl.a. som følge av nye skatteregler for pensjon. Finans Norge foreslår at den øvre grensen for samlet utbetaling av uførepensjon og arbeidsavklaringspenger i lovutkastet heves fra 70 prosent til 76 prosent, tilsvarende det maksimale kompensasjonsnivå i lovutkastet. En tilsvarende økning av maksimalt kompensasjonsnivå for uførepensjon og arbeidsavklaringspenger bør også vurderes i forskrift til foretakspensjonsloven.

Finans Norge mener det ikke skal sondres mellom varig eller midlertidig uførepensjon i privat uførepensjon idet lovutkastet ikke regulerer midlertidig uførepensjon. Avkortningsreglene i annet ledd bør uansett gjelde i alle tilfeller hvor medlemmet får uførepensjon fra tjenstepensjonsordningen og samtidig mottar arbeidsavklaringspenger. *Finans Norge mener begrepet «midlertidig» bør utgå fra lovteksten. (Se også vår merknad til § 9-5).*

Finans Norge legger til grunn at medlemmer som ikke har krav på ytelser fra folketrygden likevel skal ha rett til å få uførepensjon utbetalt, selv om vilkåret for rett til utbetaling er at det må være fremsatt krav om ytelse fra folketrygden "og det må antas at kravet blir innvilget".

Det fremkommer ikke klart om barnetillegg skal inngå i grunnlaget for avkortning mot arbeidsavklaringspenger (AAP) fra folketrygden. *Finans Norge ønsker at dette avklares, slik at man får en enhetlig og lik praksis om dette.*

Til tredje ledd:

Finans Norge mener hel eller delvis avkortning av uførepensjon mot lønnsinntekt er å anse som reaktivering og nedsettelse av uføregrad.

Forsikringstekniske hensyn tilsier at avkortning mot arbeidsinntekt skal anses som reaktivering, som er en forsikringsrisiko som inngår i risikoresultatet. I dag gir nedsettelse av uføregrad et positivt bidrag, mens økning av uføregraden gir et negativt bidrag, til risikoresultatet. Dersom avkortede midler ikke inngår i risikoresultatet får pensjonsinnretningene en ensidig risiko for høyere uføregrad. Pensjonsinnretningene vil da i langt større grad enn forutsatt måtte fastsette uføregrad på selvstendig grunnlag. (Se også vår omtale av dette i hovedbrevet, og i pkt. 10.2.3 i utredningen).

Vi vil peke på at forslaget om at inntektsfradraget skal gå til premiefond har også flere andre svakheter. For eksempel:

- a. Det er ikke tydelig mht. hvor lang tid det skal gå før uføreggraden kan reduseres
- b. det er uklart hvorvidt beløpet skal gå til risikoresultat eller premiefond i tilfeller der inntekten overstiger 80 prosent av inntekt før uførhet, og det dermed ikke skal utbetales uførepensjon
- c. det er uklart hva som skal skje med innskuddsfradraget i de tilfellene pensjonsordningen er opphørt

Videre ber vi om at det presiseres hvorvidt det skal gjøres fradrag i fripolisene mht. inntekt eller om praksis med endring av uføreggrad skal beholdes for disse. Fortsatt praksis med å endre uføreggrad vil være utfordrende som følge av at folketrygdens uføreggrad ikke revideres.

Det må åpnes for mulighet for etteroppgjør

Som omtalt i hovedbrevet vårt legger vi til grunn at det etableres effektive systemer for tilgang til lønnsinformasjon, slik at man får beregnet riktige ytelser. Det er likevel viktig at pensjonsinnretningene har adgang (gis hjemmel) til å foreta etteroppgjør ved for mye utbetalt uførepensjon, evt. ved behov for stans i pensjonen mv., slik det er lagt opp til for uføretrygd og uførepensjon fra offentlig tjenestepensjon.

§ 9-11. Oppregulering av uførepensjon under utbetaling

Finans Norge støtter de foreslåtte prinsippene for regulering, men ber om at forholdet mellom pensjonsordningens reguleringsfond og pensjonistenes overskuddsfond i foretakspensjonsordningen avklares.

Vi legger til grunn at den avkastning som det er snakk om skal gå til regulering gjelder avkastningsoverskudd etter at det er gjort avsetninger for eventuell grunnlagsrente over null og etter at det er foretatt tilleggsavsetninger.

Forslag om sammenslåing av bestemmelsene om samordning med tidligere opptjent rett

I høringsnotatet er det foreslått flere bestemmelser (§§ 9-12 til 9-15) som gjelder samordning med tidligere opptjente rettigheter. Med felles regler om samordning med opptjente uførerettigheter vil lovutkastet §§ 9-12 til 9-15 kunne slås sammen til én felles bestemmelse. Samordning bør for øvrig normalt skje på premiefastsettelsestidspunktet, jf. vårt hovedbrev, noe som i større grad bør fremgå av lovteksten. *Finans Norge foreslår som en forenkling at bestemmelsene som knytter seg til opptjente rettigheter slås sammen i en lovparagraf.*

§ 9-12. Opptjent rett til uførepensjon

Som følge av at Banklovkommisjonen nå utreder et nytt ytelsesbasert tjenestepensjonsprodukt vil man kunne få nye prinsipper for ytelsespensjon og fripoliseopptjening. Vi anbefaler at foretakspensjonslovens regler for opptjent rett til uførepensjon videreføres, så lenge foretakspensjonsordningene videreføres. jf. lovutkastet § 9-12. *Finans Norge mener det vil være en fordel for alle parter om prinsippene for fripoliseopptjening kan videreføres som de er i dag. Det er mer forståelig for medlemmene, mindre behov for systemutvikling, mindre kompleksitet og billigere.*

Vi legger til grunn at avkastningsoverskudd på premiereserven for opptjent uførepensjon som ikke er under utbetaling skal føres til premiefondet.

§ 9-13. Eksisterende pensjonsordninger med uførepensjon

Opptjent uførepensjon vil etter denne bestemmelsen gi full avkortning i utbetalingen fra foretakets nye pensjonsordning. I §§ 9-12, 9-14 og 9-15 vil avkortning skje med utgangspunkt i lovens maksimalgrenser i § 9-8.

Medlemmer med opptjente uførepensjonsrettigheter som videreføres i nytt produkt og medlemmer som har fått utstedt fripolise for slik uførerettighet etter § 9-14 får ulik utbetaling, alt annet likt. Dersom § 9-10 om avkortning i uførepensjon mot lønnsinntekt antas skal gjelde opptjent uførepensjon i gammel pensjonsplan når denne videreføres i ny pensjonsordning, vil medlemmet også komme bedre ut med å få utstedt en fripolise for tidligere uførepensjon.

Finans Norge mener det burde være lik behandling av medlemmets pensjonsrettigheter uavhengig av om en opptjent pensjonsrettighet ligger i foretakets pensjonsordning eller i en fripolise.

Vi legger til grunn at § 9-13 ikke er ment å begrense gjeldende adgang etter foretakspensjonsloven til å avvike uføreordningen med påfølgende utstedelse av fripolise (ev. tilbud om fortsettelsesforsikring), og at det deretter evt. kan tegnes ny uførepensjon etter tjenestepensjonsloven.

Finans Norge mener bedriftene bør kunne stå fritt til å velge om opptjente rettigheter skal videreføres i ny pensjonsordning eller om den skal avvikes.

Nye uføretifeller i overgangsperioden og overkompensasjon

I perioden hvor ny uføretrygd fra folketrygden og uførepensjon fra foretakspensjon utbetales vil det være behov for regler som eventuelt forhindrer overkompensasjon. Dette vil være aktuelt i perioden fra 01.01.2015 og frem til bedriftene har endret sine pensjonsplaner. Medlemmet kan da oppnå høye kompensasjonsnivåer som følge av at ny uføretrygd utbetales sammen uførepensjon etter tidligere pensjonsplan .

For å unngå for høyt kompensasjonsnivåer i denne overgangsperioden kan det eventuelt innføres en øvre grense (tak) for samlet utbetaling. En slik begrensning kan for eksempel utformes på tilsvarende måte som følger av forskrift til foretakspensjonsloven § 5-2, som gjelder maksimal grense for samlet utbetaling av uførepensjon fra tjenestepensjon og arbeidsavklaringspenger. Med en slik løsning kan man ha en lengre overgangsperiode, noe som igjen kan gi bedriftene tid til å gjennomføre sine prosesser på en hensiktsmessig måte.

Til annet ledd:

Finans Norge mener at det vil være krevende å beregne et tillegg til uførepensjon etter tidligere pensjonsplan, basert på ny pensjonsplan. Dette pga. at det rent forsikringsmessig vil være riktig å gi en ytelse etter hva det faktisk er betalt premie for.

Finans Norge mener det bør vurderes hvordan avkortning mot lønnsinntekt og tidligere rettigheter skal gjennomføres for løpende uførepensjoner ved omlegging og evt. ved økning i uføregrad for disse.

Til tredje ledd:

Vi legger til grunn at det er den pensjonsplan som gjelder ved syketidspunktet som gir rett til utbetaling av uførepensjon.

Dersom ny plan gir rett til bedre pensjon kan dette innebære at opptjent pensjon ikke kommer til utbetaling. I disse tilfellene bør det klargjøres om midlene skal gå til pensjonsinretningens risikoresultat eller foretakets premiefond.

Videre må det klargjøres hvor midler som ikke kommer til utbetaling etter ny pensjonsplan skal håndteres. Det kan også reises spørsmål om det i det hele tatt skal innbetales premie iht. ny pensjonsplan, i de tilfeller hvor det er klart at det uansett ikke vil bli utbetalt uførepensjon fra tidligere plan.

Det er uklart hvilke egenskaper et pensjonsbevis etter denne bestemmelsen skal ha. *Vi ber om at reglene for dette presiseres.*

Videre er det uklart hva som skal skje med dekningen uførepensjon for frisk del for de som er delvis uføre. *Dette fremkommer ikke av lovforslaget, og Finans Norge mener dette derfor må avklares.*

§ 9-14. Fripoliser mv.

I utredningen side 115 pekes det på at man vil kunne ha fripoliser som er utstedt på et høyere lønnsgrunnlag enn det uførepensjonen fra pensjonsordningen er basert på (fordi arbeidstakere er gått ned i lønn etter utstedelsen av fripolisen) og at fripolisen i så tilfelle vil dekke inntektstap som ikke dekkes av pensjonsordningen eller uføretrygden. Dette er forhold som eventuelt vil være svært krevende å ta hensyn til (praktisk utfordrende). *Finans Norge mener at det i samordningen ikke kan tas hensyn til at noen fripoliser kan være utstedt på et høyere lønnsgrunnlag.*

§ 9-15. Rett til uførepensjon opptjent i tjenestepensjonsordning i offentlig sektor

Vi mener at litra b i hhv. i §§ 9-12 (5), 9-14 (2), 9-15 (1) er overflødig. Dersom medlemmet ikke oppfyller kravet til uføregrad i ny pensjonsplan vil det uansett ikke komme utbetaling fra pensjonsordningen.

Nærmere om samordning med opptjente uførerettigheter

Vi har i hovedbrevet belyst at samordning bør skje på premieberegningstidspunktet. Ytterligere hensyn som tilsier en slik løsning er:

- En samordning på uføretidspunktet med fripoliser, opptjente rettigheter og uføretrygd vil være å betrakte som en bruttoordning som følge av at forsikret ytelse kan endres pga. forhold som ikke er forsikringsbare.
- Ved å foreta et fradrag i premieberegningen for tidligere opptjent pensjon og som endelig skal gjøres opp ved utbetalingstidspunktet, vil pensjonsinretningen påta seg en risiko som i offentlig tjenestepensjon er å betrakte som ikke forsikringsbare dekninger. En slik risiko kan

ikke pensjonsinnretningen påta seg. En risiko som ikke kan premiefastsettes bryter med prinsippene i forsikringsvirksomhetsloven § 9-3 om at premier skal "stå i et rimelig forhold til den risiko som overtas og de tjenester som ytes".

- Et fradrag i premien for opptjent pensjon vil kunne få store konsekvenser for utbetalt pensjon til den forsikrede.

Vi legger til grunn at uførepensjon på utbetalingstidspunktet skal beregnes i følgende rekkefølge:

1. Uførepensjon etter ny pensjonsplan beregnes iht. inntektsevne og restinntektsevne.
2. Eventuell inntektsavkortning beregnes, se regneeksempelet nedenfor.
3. Samordning med uføretrygd og fripoliser. Her summeres de utbetalte beløpene og måles mot det maksimale pensjonsnivået på 76 % av lønnsinntekten før uførheten. Dersom summen av utbetalinger overstiger maksimalnivået, skal uførepensjonen fra den nye pensjonsordningen reduseres. Uføretrygd og fripoliser reduseres ikke.
4. Etter at uførepensjonen er beregnet første gang, må en reberegning der en gjennomfører punkt 1-3, utføres årlig.

Samordning – på premiefastsettelsestidspunktet vs. på utbetalingstidspunktet

Ovenfor foreslår Finans Norge at samordning mot opptjent rett og fripoliser kun skal foregå på premiefastsettelsestidspunktet. Nettoprinsippet bevares ved at man ved et forsikringstilfelle ikke vil gjøre noen reversering/justering av forsikret beløp, med mindre dette avhenger av uføregrad eller inntektsavkortning. Dette henger således sammen med forsikringsvirksomhetsloven § 9-3 femte ledd bokstav a) der det står at premier skal "stå i et rimelig forhold til den risiko som overtas og de tjenester som ytes". Etter lovutkastet vil forsikret pensjonsytelse ikke være endelig fastsatt før pensjonsutbetalingen starter. Dette som følge av inntektsavkortningen og samordning.

Regneeksempel:

Av regneeksempelet nedenfor vises det at hvorvidt opptjente pensjonsrettigheter kommer til fradrag i premieberegningen eller først ved utbetalingstidspunktet kan få stor betydning for uførepensjonens størrelse.

Forutsetning: En person som får avkortning av uførepensjon som følge av inntekt i tillegg til uførepensjon samtidig med at han får utbetaling av fripoliser:

Alternativ 1: Fripolisen kommer til fradrag ved utbetalingstidspunktet slik lovutkastet skisserer.

Alternativ 2: Fripolisen kommer til fradrag i pensjonsplanen

Alternativ 3: Fripolisen kommer til fradrag i pensjonsplanen, korrigert for beregnet pensjon utover maksimalgrensen.

Alternativ 2 og 3 lar seg gjennomføre for en nettoordning. Typisk for begge disse alternativene er at det ikke vil skje noen etterregning/justering på uføretidspunktet.

	Alt. 1	Alt. 2	Alt. 3
Grunnbeløpet (G)	85 245	85 245	85 245
Lønn	426 225	426 225	426 225
Fripolise / Opptjent pensjon	30 000	30 000	30 000
Pensjonsplan	5 %	5 %	5 %
	66 %	66 %	66 %
Uførepensjon ihht p.plan	21 311	0	12 623
Uføregrad	100 %	100 %	100 %
Uførepensjon ihht p.plan før avkortning	21 311	0	12 623
Kompensasjonsgrad	0,05	0,00	0,03
Pensjonsgivende inntekt	170 490	170 490	170 490
Inntektsavkortning	-6 820	0	-4 092
Uførepensjon etter inntektsavkortning (1)	14 492	0	8 531
Fripolise / Opptjent pensjon (2)	30 000	30 000	30 000
Faktisk folketrygd (3)	281 309	281 309	281 309
Sum (1)+(2)+(3) før bruk av maksimalgrense	325 800	311 309	319 839
Maksimal uførepensjon i hht lovutkastet	323 931	0	0
Reduksjon i uførepensjon pga maksimalgrensen	1 869	0	0
Utbetalt uførepensjon fra tjenestepensjon	12 623	0	8 531
Utbetalt uførepensjon fripolise/opptjent pensjon	30 000	30 000	30 000
Samlet utbetalt uførepensjon fra uførepensjon	42 623	30 000	38 531

Kommentarer til beregningene:

- Alternativ 1 vil gi høyere pensjon enn alternativ 2 og 3, men i alternativ 1 vil overskytende pensjon tilføres premiefondet, samt at den administrative oppgaven er mer krevende enn i alternativ 2 og 3
- Alternativ 2 vil i de aller fleste tilfeller gi lavere pensjon enn alternativ 1 og 3, fordi man ikke benytter maksimalgrensen
- Alternativ 3 kan ses på som et mellomalternativ, der man tar høyde for maksimalgrensen ved fastsettelse av ytelsen på premiebetalingstidspunktet, men gjør ingen justering på uføretidspunktet, som i alternativ 1. Alternativ 3 gir lik pensjon som alternativ 1, med mindre det er forskjell mellom pensjonsgivende inntekt og restinntekt, og at denne forskjellen er økende. Men hvis denne forskjellen er økende, så bør uføregraden revurderes. Pensjonsplanen er noe mer komplisert enn i alternativ 2, fordi man tar hensyn til maksimalgrensen i utformingen av pensjonsplanen.
- Hvis det ikke finnes noen fripolise og/eller opptjent pensjon, vil man komme likt ut i alle alternativene

Fripoliser eller oppsatte rettigheter som dekker inntektstap ved uførhet som ikke dekkes av uføretrygden eller uførepensjon fra tjenestepensjon skal det ikke gjøres fradrag for, jf § 9-14 annet ledd bokstav b og 9-15 første ledd bokstav b. Da er det pensjonsinnretningen som innehar den

premiebetalende uføreordningen etter ny tjenstepensjon som skal stå denne risikoen. En slik risiko er ikke mulig å prise. I offentlige ordninger er en slik dekning en ikke forsikringsbar størrelse. Det synes uhensiktsmessig å innføre ikke-forsikringsbare elementer i en nettoordning. Det er nærliggende å trekke en parallell til forskjellen mellom faktisk og beregnet folketrygd i kommunale/offentlige pensjonsordninger. Banklovkommissjonen har tidligere drøftet denne typen problemstillinger i Ot. prp. nr (2003-2004). Det er således " ... nødvendig å bygge på et skille mellom ytelser som lar seg premiesette på forhånd ut fra forsikringstekniske beregninger, og ulike ytelser som ikke kan premiesettes på denne måten før vilkårene for pensjonsrettighetene er oppfylt, ...".

Det nye regelverket skiller seg vesentlig fra i dag ved at man på utbetalingstidspunktet foreslås å skulle måles mot et maksimalt pensjonsnivå. I målingen skal faktisk uføretrygd inkluderes. Denne målingen medfører at man i praksis vil få en bruttoordning som gjør det administrativt krevende å ta hensyn til eventuelle fradrag i premien i forkant. Målingen vil, som i dagens bruttordninger, kreve et "endelig oppgjør" ved utbetalingstidspunktet, som igjen medfører en premie fra - eller tilbakeføring til premiefond. Den nye ordningen vil i så fall i praksis kunne sammenlignes med ordninger tilknyttet overføringsavtalen i offentlig sektor. Ved å gjøre fradrag for en fripolise eller opptjent pensjon i pensjonsplanen synes det av kapittel 12.2 som om pensjonsinnretningen vil stå risikoen for fremtidig pensjonsnivå. Dersom tidligere opptjent pensjon har utviklet seg forskjellig fra uførepensjonen i tjenstepensjonsordningen, er dette en risiko pensjonsinnretningen ikke kan påta seg.

Endringer i andre lover

Det er foreslått også enkelte justeringer i innskuddspensjonsloven og i lov om obligatorisk tjenstepensjon (OTP), samt i forsikringsvirksomhetsloven.

Premie-/innskuddsfritak

Avkortingsreglene for premiefritak og innskuddsfritak er formulert annerledes enn avkortingsreglene for uførepensjon. I lovendringsforslag II, III, IV og V er det foreslått følgende ordlyd: "Samlet opptjening av rett til alderspensjon på grunnlag av arbeidsinntekt og innskuddsfritak kan til enhver tid ikke overstige 100 % av full stilling." Så lenge avkortningen og inntekten skjer innen samme arbeidsforhold er dette uproblematisk. Dersom avkortning skal skje på grunnlag av inntekt fra andre arbeidsforhold må pensjonsinnretningen ha opplysninger om:

1. vedkommende er opptatt i tjenstepensjonsordningen til foretaket, og i så fall
2. pensjonsplanen til foretaket

, for å kunne beregne maksimal samlet ytelse.

Finans Norge ber om presisering av hvorledes premie- og innskuddsfritak skal avkortes som følge av arbeidsinntekt, herunder hensyn til inntekt fra nytt arbeidsforhold. Det bes videre om avklaring av hvorvidt avkortede midler skal føres mot pensjonsinnretningens risikoresultat eller til bedriftens premiefond.

OTP-lovens § 4, (3) angir minimum uføregrad for innskuddsfritaket på 20 prosent. Det tillates med andre ord ikke minste uføregrad opp til 50 prosent. *Finans Norge mener det ikke er naturlig at regelverket åpner for lavere minste uføregrad for innskuddsfritaket enn for uførepensjonen, og ber om at bestemmelsen i OTP-loven vurderes.*

Tilfelle med flere arbeidsgivere

Vi stiller spørsmål til om det er behov for en presisering av behandlingsregler for personer som blir gradert ufør hos NAV når personen samtidig innehar arbeid hos flere arbeidsgivere. Eksempel: Vedkommende blir 50 % ufør hos NAV. Vedkommende innehar to jobber, hvorav han arbeider i 50 % stilling i begge foretakene. Hos foretak 1 slutter vedkommende pga. uførheten, hos foretak 2 fortsetter vedkommende å arbeide i sin 50 % stilling. Her er det flere mulige behandlingsmåter slik vi ser det: Alternativ a) Vi setter vedkommende som 100 % ufør hos foretak 1 og lar medlemskapet hos foretak 2 stå uendret som frisk: Alternativ b) Vi setter medlemmet som 50 % ufør i en 50 % stilling i begge foretakene. Slik vi ser det reiser begge løsningene en rekke problemstillinger og ingen av løsningene er optimale. *Det bør derfor presiseres hvordan et slikt tilfelle skal håndteres.*

Mulighet for å slå sammen fond

Finans Norge mener det bør vurderes om bestemmelser om ulike reguleringsfond i ny tjenestepensjonslov, herunder regler om uførepensjon, kan forenkles og slås sammen.

Fortsettelsesforsikringer

Det kan reises spørsmål om overgang til nytt uførepensjonsordning etter lovutkastet § 9-13 kan utløse rett til fortsettelsesforsikring, selv om uførepensjonsordningen ikke bringes til opphør. *Finans Norge mener retten til fortsettelsesforsikring ikke bør baseres på endring i ytelsesnivået, som følge av at dette kan variere for det enkelte medlem innenfor en og samme ordning. En slik regel vil i tilfelle være vanskelig å praktisere.*

Uførepensjon etter foretakspensjonsloven uten reserveoppbygging

Det følger av foretakspensjonsloven at det skal etableres premiefond for ordninger etter loven. Ved en endring i innskuddspensjonsloven som trådte i kraft 1. januar 2011 kan midlene i innskuddsfondet brukes til å dekke "premie for forsikring av innskuddsfritak ved uførhet og uførepensjon etter reglene i foretakspensjonsloven", jf. innskuddspensjonsloven § 9-3 første ledd bokstav a. Dette tilsier at innskuddsordninger med risikodekninger uten reserveoppbygging ikke behøver premiefond iht. foretakspensjonsloven § 10-1.

Dette spørsmålet vil ha relevans i en overgangsperiode inntil ny uførepensjon er fullt implementert, og Finans Norge ber om at dette forholdet presiseres.